

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

**РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра**

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(шифр та найменування спеціальності)

за освітньою програмою «Міжнародний банківський бізнес»

(назва освітньої програми)

на тему: **«ПЕРСПЕКТИВИ ТА РИЗИКИ ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ
ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ»**

Виконавець:

студентка ЦЗФН

Грабко І.В.

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

К.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Кретов Д.Ю.

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ОДЕСА – 2025

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. На сьогоднішній день у всьому світі й в Україні фінансовий сектор знаходяться в епіцентрі цифрової трансформації, тому традиційним банкам доводиться використовувати нові технології та можливості для створення цифрових послуг, щоб зберегти конкурентоспроможність на ринку і стати динамічнішими, оперативнішими та ефективнішими в задоволенні потреб споживачів. Банки ще ніколи не мали такого різноманіття продуктів і послуг за асортиментом і обсягом, які вони пропонують клієнтам. Проте не слід забувати, що кредитування є ключовим фактором їх прибутковості та актуальності, а також є основою для встановлення тривалих відносин із клієнтами. Пандемія COVID-19 стала каталізатором для широкого розвитку цифрових технологій, їх впровадження у різних сферах, у тому числі на ринку фінансових послуг та при укладенні банківських договорів. Під час повномасштабної війни в Україні стало зрозумілим, що впроваджені ІТ технології стали допоміжними, а іноді рятівними інструментами для забезпечення функціонування різних секторів української економіки, у тому числі сфери банківських послуг. Руйнування інфраструктури, ракетні обстріли, втрата майна, міграційні процеси обумовлюють потребу розвитку банківського кредитування, впровадження ІТ технологій, орієнтованих на захист персональних даних учасників кредитних відносин, розвитку інструментів для гарантування кібербезпеки. Вказане свідчить про актуальність дослідження тих трансформаційних процесів, яких зазнало банківське кредитування в умовах цифровізації.

Мета дослідження – визначення перспектив розвитку банківського кредитування під впливом цифрових технологій та розробка практичних рекомендацій, щодо шляхів їхнього удосконалення

Завдання дослідження:

- описати сутність банківського кредитування;
- дослідити цифровізацію банківських кредитних технологій;
- проаналізувати особливості кредитування банками України клієнтів з використанням цифрових технологій;
- запропонувати шляхи впровадження сучасних цифрових технологій в кредитні операції банків України;
- обґрунтувати доцільність наданих рекомендацій.

Об'єкт дослідження – кредитна діяльність банків України.

Предмет дослідження теоретичні основи, методичні та практичні аспекти впровадження цифрових технологій в банківське кредитування та перспективи його розвитку.

Методи дослідження. У роботі використано сукупність різних методів наукового пізнання. Зокрема, основою дослідження є такі наукові методи, як: узагальнення та систематизація (при вивченні поглядів вчених на розглянуті дефініції), історичний метод (для аналізу становлення цифрових технологій у банківській сфері), методи індукції та дедукції (при визначенні сутності банківських цифрових послуг), методи статистичного та факторного аналізу під час аналізу основних показників стану кредитування в сучасних умовах функціонування

банківської системи України. Графічним методом здійснювалась візуалізація проведеного аналізу, абстрактно-логічним методом – формування висновків.

Інформаційна база роботи. Інформаційною базою дослідження слугували законодавчі та нормативно-правові акти з питань регулювання обслуговування банками клієнтів та цифровізації банківських процесів, офіційні статистичні матеріали Національного банку України, Державної служби статистики України, монографічні дослідження, наукові публікації вітчизняних і зарубіжних учених, періодичні видання, інформаційно-аналітичні бюлетені, офіційні інтернет-ресурси.

Публікації. Кретов Д.Ю., Грабко І.В. Цифровізація технологій банківського кредитування фізичних осіб. VIII Міжнародна науково-практична конференція «EXPERIMENTAL AND THEORETICAL RESEARCH IN MODERN SCIENCE», (травень 26 – 28, 2025 Торонто, Канада). *Scientific Collection «InterConf»*.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (60 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 76 сторінок. Основний зміст викладено на 71 сторінках. Робота містить 7 таблиць, 28 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі кваліфікаційної роботи «*Теоретичні основи організації банківського кредитування в умовах цифровізації*» розглянуто сутність кредитних операцій банку та класифікація банківських позик. Наведена основа цифровізації в банківському бізнесі та в банківських кредитних технологіях.

У другому розділі «*Оцінка організації кредитних операцій банків України на етапі впровадження цифрових технологій*» досліджено сучасний стан кредитування в банківській системі України, визначені особливості надання банківських позик корпоративним клієнтам та фізичним особам з використанням цифрових технологій.

У третьому розділі «*Удосконалення банківського кредитування з використанням цифрових технологій*» наведено зарубіжний досвід інноваційного надання банківських позик в цифровому форматі, визначені можливості його використання в Україні та надані перспективи подальшого впровадження сучасних цифрових технологій в кредитні операції банків України.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі.

1. Дослідження теоретичних основ впровадження сучасних цифрових технологій в банківське кредитування дозволило визначити, що:

1) Сучасний етап розвитку суспільства відрізняється розвитком цифровізації різних сфер, включаючи банківську. У найбільш спрощеній формі під цифровізацією розуміється перетворення наявної інформації на цифрову форму. Ключовими перевагами цифрової трансформації у банківській сфері є: розвиток клієнтського досвіду, підвищення ефективності та продуктивності, підвищена

безпека продуктів та послуг, отже, і високий рівень довіри клієнтів, розширення клієнтської бази.

2) Інноваційні процеси у кредитній діяльності банків пов'язані, як правило, з розширенням суб'єктів, цілей та форм кредитування, з удосконаленням механізмів надання кредитів та створенням інституційної інфраструктури, спрямованої на мінімізацію кредитних ризиків. В даний час нагальною необхідністю є розширення аналітичної роботи в галузі кредитних ризиків. Банки посилюють роботу з формування резервів на можливі втрати з позик. Переваги цифровізації та дистанційного обслуговування цілком очевидні, але не варто забувати і про додаткові ризики, що вони створюють як банку, так і клієнту. Це і шахрайські дії, і збій системи всередині банку, що тягне за собою невчасне отримання коштів на рахунок або неможливість здійснити ту чи іншу операцію клієнтам. Банкам слід розвивати нові форми та політики інформаційної безпеки для передачі та обміну даними про клієнтів. У банках можуть виникати кадрові ризики, які можна мінімізувати через підвищення професійних та особистісних якостей банківських управлінців, від яких залежить стратегія функціонування кредитної організації та кінцевий результат.

2. Проведений аналіз стану банківського кредитування в Україні за останні 10 років та впливу на нього цифрової трансформації банківських операцій показав, що

1) З 2015 по 2024 рік кредитний портфель банків України зріс на 13% тоді як активи банківської системи за цей період зросли більш ніж 2,5 рази. Якщо розглядати темпи росту обсягів наданих кредитів, то в 2019, 2020, 2022 та 2023 рр. вони були нижче попередніх років. Такі коливання пояснюються по-перше, спадом на потреби в кредитних коштах в період пандемії коронавірусу (2019 – 2020 роки) та по-друге, повномасштабними бойовими діями на території країни, які почались в 2022 році і знизили обсяги кредитування як суб'єктів господарювання так і фізичних осіб.

2) Обсяг наданих кредитів клієнтам банків на початок 2025 року складає 30% загальних активів банківської системи України. Їх частка за 10 років знизилась більше, ніж удвічі. За роки війни (з 2022 року по теперішній час) банківське кредитування зазнало змін: кредитування більшості галузей народного господарства здійснюється за пільговими програмами «доступні кредити», не завжди своєчасно держава повертає банкам відсоткові кошти за зазначеними програмами, а цінні папери у вигляді ОВДП (особливо воєнні облігації) приносять банкам стабільний дохід.

3) Кредитний портфель банківської системи України в основному складається з кредитів, наданих корпоративному сектору (у більшій частині) та кредитів, наданих фізичним особам. При цьому з кінця 2015 року до початку 2025 року, обсяг наданих кредитів нефінансовим корпораціям зріс на 2,4%, а от обсяг кредитів фізичним особам зріс за даний період майже вдвічі. За досліджуваний період частка кредитів, наданих фізичним особам мала тенденцію до зростання і за 10 років зросла на 6,9 в.п. і складає 24,4% станом на 01.01.2025 року. При цьому, частка кредитів, наданих суб'єктам господарювання складає на початок 2025 року 75,6% загального обсягу кредитного портфелю банків України.

4) Обсяги наданого кредиту значний впливає здійснює процентна ставка. Аналіз процентної ставки показав, що вона значно відрізняється в залежності від того кому надається кредит: значно вище для фізичних осіб ніж для корпоративного сектору, та від того, в якій валюті він надається: значно вище для кредитів в національній валюті, ніж в іноземній. В 2024 році середньозважена ставка за даними кредитами по банківській системі України складала 18,4%. Це найвища процентна ставка за весь досліджуваний період. При цьому ставка за кредитами корпоративному сектору складала 14,9% (найвищою була у 2023 році), а фізичним особам – 27,6% (найвищою була у 2019 році). На високі процентні ставки вплинула висока облікова ставка НБУ.

5) Найбільше кредитують бізнес – АТ «Ощадбанк», АТ «Укресімбанк», АБ «Укргазбанк», АТ «Райффайзен Банк», АТ ПУМБ. Станом на початок 2025 року банківські кредити були спрямовані в ряд галузей економіки, при чому найбільша їх частка припадала на оптову та роздрібну торгівлю – 40%. З 2018 року банки звертають більше уваги на кредитування малого та середнього бізнесу, що дозволяє підтримувати розвиток підприємництва в країні та збільшувати зайнятість.

6) Банки за досліджуваний період надавали фізичним особам в основному споживчі та іпотечні кредити, при чому за 2015 – 2024 роки здійснилось зростання лише обсягів наданих споживчих кредитів – в 2,3 рази, а от іпотечні кредити складали станом на кінець 2024 року лише 67% від обсягів, наданих на початку 2016 року. Станом на початок 2025 року частка наданих банківської системою споживчих кредитів складала 81% від загального кредитного портфеля. Банками, які мають найбільший кредитний портфель фізичних осіб на початок 2025 року є АТ КБ «Приватбанк», АТ «Універсалбанк», АТ «Ощадбанк», АТ ПУМБ, АТ «А-банк» на них припадає 81% всіх наданих кредитів.

7) Така значна концентрація обсягів кредитів фізичним особам лише в декількох банках України свідчить про високий рівень цифровізації їх надання в даних банках. Через мобільні додатки «Приват 24» та «Ощад 24/7» АТ КБ «Приватбанк» та АТ «Ощадбанк» надають кредити фізичним особам за запитом, оформленим онлайн на сайті банку, рішення про надання кредиту клієнти також отримують віддалено. У разі позитивного рішення кредит спрямовується на кредитну картку отримувача. Списання відсотків та суми наданого кредиту теж здійснюється автоматично при наявності коштів на картці. АТ «Універсал банк» на основі ліцензії відкрив необанк – «Монобанк», який здійснює процес кредитування тільки через мобільний додаток.

8) У частині роздрібного кредитування також є перспективні галузі для розвитку, зокрема POS-кредитування через торговельний та інтернет-еквайринг, що дозволяє надіслати заявку на кредит та сплатити послуги кредитними коштами за допомогою терміналу, встановленого у партнера банку. Такий спосіб допоможе зайняти новий ринок залучення клієнтів, проте несе вищі ризики для банку, оскільки ідентифікація користувача пластикової картки проводиться співробітником контрагента, який не залежить від банку, що несе певні кредитні та операційні ризики.

3. З дослідження зарубіжного досвіду впровадження цифрових технологій в кредитну діяльність підкреслено, що:

1) Зарубіжний досвід свідчить, що впровадження новітніх фінансових технологій (таких блокчейн, штучний інтелект, машинне навчання та інших) в діяльність банків суттєво змінює процес банківського кредитування. впровадження Особливо це стосується кредитування МСБ та фізичних осіб. В розвинутих країнах представники малого та середнього бізнесу все більше надають перевагу в отриманні кредитів не в традиційних банківських установах, а на платформах FinTech без участі банку. Так краудлендинг може залишити банки такого шару клієнтів як малий та середній бізнес та домогосподарства.

2) Ключовою особливістю краудлендингу є реалізація всіх операцій через інтернет-майданчик, що забезпечує взаємодію позичальників із їх інвестиційними проектами та потенційних інвесторів. Суб'єктами краудлендингу є P2P-платформи, банки, інституційні інвестори, приватні інвестори. P2P-кредитування – спосіб позичити гроші в Інтернеті, при якому фізособи дають кошти один одному і беруть у позику один в одного, а не в кредитних чи фінансових організаціях. Система, яку також іноді називають піринговою, працює через сайти-посередники – P2P-платформи, які заробляють на комісіях за організацію техпроцесів. На думку низки науковців, це створить сприятливий економічний ефект для суб'єктів економічних відносин. краудлендинг може бути швидше і простіше у здійсненні, ніж банківський кредит, але вимагає більшої участі та уваги з сторони учасників інвестиційного процесу.

4. Для подальшого розвитку банківського кредитування в умовах цифровізації пропонуємо такі варіанти:

1) Удосконалення способів обробки масивів даних для формування комплексних пропозицій для клієнтів на основі якісних скорингових моделей, що враховують усі можливі кредитні ризики банку та зменшують тимчасовий лаг, що виникає в результаті необхідного часу для обробки даних у системі;

2) Розвиток цифрових технологій, що дозволяють аналізувати психологічний тип клієнта на основі DISC моделі та запропонувати стратегії роботи з клієнтом;

3) Автоматизація низько ризикованих та типових процесів для зниження витрат та підвищення рівня контролю комплаєнс-ризиків

5. Банкам пропонується розвивати чотири основні напрями для використання цифрових технологій у процесі роздрібного кредитування.

1) Цифрові технології використовуються для зв'язку з клієнтами, партнерами та співробітниками банку.

2) Цифрові технології дозволяють аналізувати як фінансове становище, а й психологічний тип клієнта, його переваги і спосіб життя. На підставі цієї інформації банк робить йому персоналізовані пропозиції, починаючи від специфічного дизайну продукту, до його вмісту (кредитування на різні цілі – іпотека, подорожі, освіта та ін.) та ціни.

3) Автоматизація низько ризикованих однотипних процесів, що повторюються. Ці процеси можуть бути переведені в мобільні програми, що може збільшити продуктивність і полегшити комплаєнс

АНОТАЦІЯ

Грабко І.В. «Перспективи та ризики впровадження сучасних цифрових технологій в банківське кредитування»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за освітньою програмою «Міжнародний банківський бізнес»,
Одеський національний економічний університет - Одеса, 2025

У роботі розглядаються теоретичні основи організації кредитування в умовах впровадження цифрових технологій в банках. За результатами проведеного дослідження у першому розділі розглянуто сутність цифровізації банківських операцій взагалі і кредитних технологій зокрема.

Проаналізовано сучасний стан та тенденції розвитку ринку банківського кредитування в Україні. Проведена оцінка впливу сучасних цифрових технологій на організацію процесу кредитування в банках.

Розглянуто перспективи подальшого впровадження сучасних цифрових технологій в кредитні операції банків України.

***Ключові слова:** банк, кредитна діяльність, цифровізація, фінансові технології, краудлендинг*

ANNOTATION

Grabko I.V. "Prospects and risks for the development of current digital technologies in banking lending"

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty 072 «Finance, Banking and Insurance»

for the educational program " International banking business "

Odessa National Economic University - Odessa, 2025

The work examines the theoretical foundations of the organization of lending in the minds of the introduction of digital technologies in banks. Based on the results of the investigation, the first section examines the essence of digitalization of banking operations in general and credit technologies in the world.

The current state and trends in the development of the bank lending market in Ukraine are analyzed. An assessment was made of the influx of current digital technologies on the organization of the lending process in banks.

The prospects for further development of current digital technologies in the credit operations of Ukrainian banks are examined.

***Key words:** bank, credit activity, digitalization, financial technologies, crowdlending*